

1977 Per Magne Siraas - en stayer fra Selbu

Det står ei eldre kvinne og titter litt i smug på spellemennene. Kanskje tenker hun tilbake til sin ungdomstid da de vanket rundt på ulike grendehus eller samfunnshus, det de i sin tid kalte fest eller dans på lokalet. Hennes ungdoms storhetstid var 60-tallet, den gang gutter var menn og jenter var jenter, og slik kledde man seg også. Kanskje ser hun seg selv og sine venninner i lårkort, med hvite støvletter og oppsatt hår som hang foran scenen, tittende opp på gitaristen. Flere av jentene var avstandsforelsket i ham, mørk som han var - med flott hårsveis og antydning til bart. Han var med i det mest populære bandet i dalføret på den tiden. Nå 50 år senere står hun der og synes å dra kjensel på den samme gitaristen, nå som medlem av en liten gruppe som spilte opp til dans i en privat 80-årsdag innen hennes familie. Da innbydelsen kom følte hun et behov for å dra til barndomsbygda. Hun hadde omtrent ikke vært hjemme siden hun reiste til Oslo straks etter realskolen. Nå strømmet minnene på der hun sto i det gamle lokalet, rett nok litt oppusset – men med tilstrekkelig sjel i veggene fra hennes egen tid. En tåre gled sakte nedover kinnet. Minnene strømmet på, minnene om ungdomstiden slo ut hennes lange liv og familie i tigerstaden. Nå var hun tilbake i Selbu, et sted og ei tid som tross alt ikke var så verst å vokse opp i. Hun tittet enda bedre på gitaristen. Kunne det virkelig være «ham»? Hun ser litt nedover seg selv, «uff....nei ...». – han der oppe ser så mye yngre ut enn henne selv. Hun tar seg selv i å stirre, går derfor noen skritt bortover – snur seg og tar ham i øyensyn fra annen vinkel. Han ser så slitesterk og ungdommelig ut..... «jo, sannelig er det ham»! Skal hun gi seg til kjenne?

Gitaristen legger merke til at en eldre kvinne ser på ham. Han får en følelse av at det er noe kjent med henne, men klarer ikke å plassere henne. Han var jo vant til å bli beskuet, og lot seg ikke berøre lengere av det. Nå var det likevel som om noe fortalte ham at han kjente denne kvinnen som smugtittet på ham. Vel, han hadde jo passerte de 70 for noen år siden, så han skyldte på alderdommen. Men det var i bunn og grunn litt irriterende. Plutselig står kvinnen i en annen vinkel, hjernen kobler sammen gamle synsinntrykk med hennes profil – og han mest utbryter: «nei, men i svarte.....». Minnene strømmet på. Gode minner, om ei flott ungdomstid. Han ser litt nedover seg selv, ser så på kvinnen..... «sannelig hadde de begge forandret seg...». Skulle han gi seg til kjenne?

Slik møter vi Per Magne Siraas, i våre dager en kjent gitarist i Tømmerdalens, den gang i Selbus første popband The Rythmic. Når vi så vet at Per Magne har operert på ytterkanten av det mulige gjennom hele livet, så er det ganske så forunderlig at han overlevde musikken og festlivet i ungdommen. Det kunne nemlig ha gått riktig så galt. Forklaringen er like enkel som den er genial. I familien Siraas finnes et sterkt gen, nemlig evnen til å ikke gi seg, evnen til å kunne stå opp om morgenen, underforstått: ikke redd for å stå på..... - Da det begynte å bli slitsomt i ungdomstiden, viste dette genet seg hos ham i form av et talent innen utholdenhet. Det var som kroppen ga ham en advarsel. «Bruk meg, ellers så går det rett vest med deg....». Å være på landeveien i rus og dus, ble erstattet med mil etter mil på den samme landevei ved hjelp av apostelens hester. Han landet begge beina trygt på landjorden, ble realist og skjønt at han holdt på å måle dybden i elva med begge beina samtidig. Han aktet ikke å la seg drukne. Han lot en annen dop overta, nemlig kondis. Han ble snart en treningsnarkoman. Han reddet seg selv, og ingen oppgave ble umulig. Foran ham sto et liv det er vanskelig å fatte for oss som selv har trenet litt oppover årene og vet hvilken innsats som skal til som individuell løper i en langdistansegren. Følg med!

Denne skarve forfatter har møtt Per Magne mange ganger og snakket om hans liv. Jeg la alltid merke til at han roste kona og familien sin. Riktignok har familien alltid vært sportsinteresserte, men Per Magne poengterte stadig at uten dem ville det ikke ha vært mulig

for ham å holde på slik han gjorde. Kona Borghild Anny var blant initiativtakerne til «Selbu-håndballen», som i en årrekke var av landets ypperste elite.

Storfamilien på fjelltur i Innerdalen august 2017

F.v: Morten Aunehaugen, Joar Myran, Tobias Siraas Myran, Frida Siraas Myran, Sander Aunehaugen, Nora Siraas Myran, Synne Aunehaugen, Oddveig Merete Siraas, Borghild Anny Siraas, Per Magne Siraas og Hilde Anette Siraas

Per Mange Siraas vokste opp med en barndom og ungdomstid som besto for det meste av kun en ting, nemlig matauk. Ikke så ulikt andre i Selbu eller i vårt nærområde for øvrig. Var du ikke odelsgutt til et passe bruk, var dessverre ikke mulighetene så veldig mange dersom du ønsket å bli værende i bygda. Og utdanning var ikke en selvfølge, heller tvert om – i en tid da kanskje bare 10-15% gikk på gymnas, som var porten den gangen til høyere utdanning. Det var mang en forsørger som ble tilknyttet ulike virksomheter samtidig, ofte sesongbasert og ikke fast. Skogsdrift om vinteren ga flere en mulighet. «Ho mor» var for de fleste selvsagt hjemme. Hun var midtpunktet i en familie, selve limet. Vi kjenner husfruen på de store gårder i gammel tid. Hun som vandret rundt med nøkkelknippet. Faktisk var det litt slik også på de mindre og enklere brukene, om enn i en mindre målestokk. «Ho mor Olga» var grunnmuren som la grunnlaget for alt. Per Magne ble født i 1942 og skjønnte raskt at han måtte ta sine tak. Far Haldor var mye på ulikt arbeid, livsmønsteret var lite forutsigbart, på sin fritid var det «for sjølin» å sikre boet, bygge sitt eget hus og hjem. Det var ikke som nå hvor unge par flytter direkte inn i moderne hus med alle tenkelige hjelpemidler. Straks etter krigen var det å sette tæring etter

Per Magne Siraas 22. mars 2019

næring. Å bygge seg et hus kunne ta mange år. «Ho mor» passet ungene, det var ikke noe som het pappaperm eller at mannfolk skulle bedrive barnepass. Da Per Magne «stjal seg» utpå Selbusjøen for å fiske gikk mor hans parallelt langs landeveien og passet på. Hun gikk og strikket. Og Per Magne solgte fisken gjennom et nøye regnskap. Og da er vi ved selve kjernen i det som skulle bli hans fremtid, et liv litt utenom det vanlige, ikke hva gjelder levebrød og familie, men i form av en unik, detaljert dokumentert livsførsel. Per Magne Siraas ble en superstatistiker. Hele hans liv kan i dag leses i ren gjengivelse i form av tall, hvor også trening og konkurranse er notert ned til minutter, som i sin tur åpner et innblikk i både fest og hverdag gjennom mer enn femti år. Per Magne Siraas er ikke som andre, hans systematikk preger hele hans gjøren og laden, og han fremstår som et menneske med en usedvanlig stayerevne.

Tømmerdalens består av: Brynjar Dahlø, Per Magne Siraas og Aage Moen

Det sies at ordet stayerevne oppsto i England for 150 år siden gjennom følgende hendelse: En fattig kvinne manglet kull til å fyre med. Heldigvis hadde hun en snill nabo som ordnet med en haug kull foran døren hennes. En pike kom ut med en liten peisskuffe og begynte å bære kull ned til en slags berge i kjelleren. En mann som kom forbi, sa til jenta: «Regner du med å få alt det kullet inn ved hjelp av den lille skuffa?» Hun ble litt forvirret et øyeblikk av spørsmålet, men svaret kom så kontant: «Ja, hvis jeg bare arbeider lenge nok.»

Per Magne Siraas er født på loftet på Siråsen i Selbu den 7. juli 1942. Foreldre: Olga, født Engan den 7. januar 1915 og far Haldor, f. 2. september 1911. Han hadde en bror: Nils Olav, f. 24. juli 1946. Dessverre gikk han så hastig bort den 7. august 2018 etter et kort sykdomsforløp. Familien bodde i toroms leilighet på loftet på småbruket Siråsen fram til

høsten 1953. Ellers i huset bodde bestemor Mali, f. 1888 og bestefar Peder, f. 1886. Dessuten to onkler: Bjarne og Peder Margido. Per Magne var mye på Tømra hos sitt andre besteforeldrepar: Nils, f. 1885 og Olive Engan, f. 1885. De hadde et nybrottsbruk under

Karolinerløpet i 2016

***F.v: Odd Ekren, Jan Kåre Ekren, Nils Olav Siraas og Per Magne Siraas
Disse to brødrepene har løpt alle 50 Karolinerløp siden 1967***

oppbygging, og det var alltid noe å gjøre. På det viset kom Per Magne «i arbeid» allerede som 10-åring. Godt kroppsarbeid var da som nå det beste grunnlaget for å bli slitesterk og utholden. Høsten 1953 flyttet familien til nytt hus «usta bærje».

Det var skole tre ganger i uken ved Innbygda skole + søndagskole annen hver søndag. Den var mest obligatorisk. Ved siden av sitt fiskeregnskap, er det her Per Magne blir systematikeren. Han noterte navn og antall tilkomne stjerner, og har den dag i dag fin oversikt over antall stjerner fra søndagskolen år for år. Og slik skulle livet bli fra dette tidspunktet for Per Magne. Gjennom skole, militære, utdanning, arbeid, fritid og idrett, ferie og oppdrag – ja, mest dag for dag etterlater Per Magne Siraas seg sin egen livshistorie. Hans statistikker blir hans dagbok. For ettertiden blir det en historiebok i stikkord som forteller om hvordan det var å vokse opp og hvordan livet var «før i tiden» - en slags lærebok gjennom systematisk forståelse av en annen tid for de kommende generasjoner.

Per Magne vokste opp i Elvis- og Shadows sin tid. Dette preget også Selbu, og han kom tidlig med i band, slik innledningen til dette kapitlet indikerer. Han har, selvfølgelig – skulle jeg til å si, oversikt over ungdomsgjenger, band og bandmedlemmer, spilleoppdrag og sted. Per Magne var i bra form da han dimmiterte fra førstegangstjenesten i militære i november 1963. Men i en periode havnet han tilbake i «det gamle miljøet» med musikk og festspilling hver eneste helg. Fysikken fikk derfor harde vilkår og det ble tungt å komme tilbake i form. Dette med musikken foregikk fram til 1966, da satset han på idretten, og spesielt langrenn. Per Magne forteller at han på en måte har Gjermund Eggen (d. 2019) å takke for at han tok en brå beslutning om å satse idrettsmessig. Da Gjermund Eggen tok tre gull i Oslo-VM i 1966 kokte skinsjonen Norge. Per Magne ble revet med, tok klæburuten til byen og kjøpte seg topp

utstyr hos Magnar Fosseide Sport. I ettertid ble Gjermund Eggen flere ganger med Per Magne og Tømmerdalens på spillejobber. Gjermund fortalte at han lo godt av og likte meget bra Per Manges historie og motivasjon. I 1989 ble gitaren tatt frem igjen, og han ble med i ulike sammensetninger. Sommeren 1999 «tok det av» med Tømmerdalens. I 20-årsperioden fram til

*Bronse til Selbu på NM 3 x 10 km stafett, Røros i 1977
Reidar Vold, Terje Gulbrandsen og Per Magne Siraas*

i dag (2019) har orkesteret vært flere ganger i Amerika, blant annet på Høstfest i Minot, Nord-Dakota. Det har for øvrig blitt spillejobber i Skottland, Sverige og Danmark. Og i Tømmerdalens er han fremdeles (2019), hvis navn har sitt utgangspunkt fra dalføret nedover fra Selbuskogen og Tømra.

Etter Framhaldsskolen i Selbu, tok Per Magne handelsskolen i Trondheim. Militærtjenesten i 1962 gjennomførte han i form av rekruttskole på Steinkjersannan, med videre tjeneste i Brigaden i Nord-Norge. Deretter ble han overført til Heimevernet, hvor han tok fullt av kurser og endte opp som områdesjef. Tilfeldighetene gjorde etter militære og en liten jobb i en forretning i byen, at Per Magne havet som kontorassistent innen lønn & regnskap ved Klæbu pleiehjem, senere hos Klæbu kommune. Han giftet seg med Borghild Anny Sundseth, f. i Rennebu 1941, og fikk to døtre Oddveig Merete, f. 1969 og Hilde Anette, f. 1972. Og med følgende barnebarn: (Oddveig Merete) Sander, f. 1997 og Synne, f. 2004. Og (Hilde Anette) Tobias, f. 2002, Frida, f. 2005 og Nora, f. 2008. I 1976 gikk veien hjemover til Selbu igjen, og han ble ansatt i Selbu kommune som kultursekretær, datidens kultursjef. I 1979 tok han ett års permisjon for å starte opp Selbu Sport. Senere sa han opp sin stilling i kommunen og satset for fullt på butikken. Plutselig hadde han blitt selvstendig næringsdrivende. Det gikk meget bra på alle områder, men overgangen var nok stor - og en helt annen verden møtte ham enn det offentlige. Siraas ble med å starte «Sportsringen», forløperen til sportskjeden MX-sport. I ti år sto han og hans familie på dag og natt. Det var dårlige lokaler og bygging av forretningssenter gikk i langdrag. En kjøper/overtager av forretningen meldte interesse, og

slik ble det. Siden ble Per Magne «headhunted» til ulike sekretærstillinger innen kommunale nemder, utvalg og styrever, hvor han ble frem til sin pensjonsalder. Blant annet jobbet han med viltforvaltningen i Selbu kommune, og videre sekretær og fjelloppsynsmann for Selbu fjellstyre de siste 15 årene før pensjonisttilværelsen. Det var mye «frisk luft» og trivelig jobb i fjellet i statsallmenningene i Selbu. Roltdalen ble fra 2004 til «Skarvan og Roltdalen Nasjonalpark».

Løytnant Siraas med skytterstatuetten etter å ha klart skarpskyttermerket i sølv 25 ganger (25 år). Han ble tildelt militær verneidrettsmedalje i 1974

Ved siden av sitt daglige virke, var Per Magne engasjert inne omtrent hva det skulle være i Selbu og omegnen med en rekke verv som styreleder. Det var Selbuskogen skisenter, Båtforening, Hytteforening, idrettslag, skikretsen ...ja, det var knapt noe han ikke hadde en finger med i. Og enda har vi ikke kommet til

det viktigste og mest krevende. Opp i dette var han også med i politikken og satt i kommunestyrene både i Klæbu og Selbu. Men etter eget utsagn til meg har Per Magne sagt at dette var ikke noe for ham, det ble for omstendelig, mest litt tafatt og med liten fremdrift. Ganske så typisk for en type av Siraas sin kaliber.

Her kunne denne forfatter holdt på med side opp og side ned om Per Magne's daglige arbeidsliv og virke yrkesmessig og kulturelt, som ildsjel og frivillig samfunnsbygger. Men det var faktisk ikke hensikten med kapitlet. Min interesse er å få fram et menneske av en helt unik

*«Ingenting stopper Siraas», sto det i svenske aviser
Per Magne vant Helags fjellmaraton sju ganger*

sammensetning: en idrettsmann og systematiker av dimensjoner. En skal selvsagt være forsiktig med å sette idrettsgrener og prestasjoner opp mot hverandre, men jeg vet at svært mange ser på en individuell idrett og prestasjon som litt høyere rangert enn lagidretten. Selvsagt er det meget høye krav og stor innsats blant de eksplosive i en korttids idrett, spesielt innendørs. La oss på ingen måte forringe dem, men....ser du på tidsfaktoren som går med daglig til trening - ute i alt slags vær, mil etter mil, time etter time i forhold til et statisk apparat inne i en hall hvor som helst, så...setter jeg langdistanseløperne på beina og i langrenn umåtelig høyt. For dem er naturen i seg selv det rette element og den perfekte, men tidskrevende «treningshallen».

Det vil føre for langt å bevise Per Magne Siraas sin enorme dokumentasjon. Nevnt er hans oversikter vedrørende det daglige, vanlige livet, men enda mer statistikk og oversikter finnes hva gjelder hans idrettsliv. Her er det treningsdagbøker helt fra midten på 60-tallet, resultatlister og avisutklipp, og eget stort hefte som systematisk har fortalt om absolutt alle treninger, konkurranser, turrenn og deltagelser gjennom femti år. Her er det alt: alle tider og rekorder, alle plasseringer, alle kilometer. Og her er alle hans NM, EM og VM, og alle typer renn: det være seg Vasaloppet, Birken og tilsvarende, sommer som vinter.

Livet forandret seg som tidligere nevnt den 5. mars 1966. Den dagen sluttet han å røyke. Da ble det slutt på «fest» og utskeielser. Med hard trening ble matinntaket redusert. Han gikk fort ned 15 kg i vekt. Grete Rohde ville fått «bakoversveis». Men Per Magne gjorde nok den samme feilen som mange som brått begynner med et nytt liv. Alt skulle skje så fort og brått. Han ble treningsnarkoman i annen potens, overtrengt og mest sykkelig. Han sto ikke over en dag, ikke over en konkurranse, ikke over et løp – han trente hele tiden, jaktet, fisket og løp. Livet var ikke så verst, men kanskje ikke så smart. Tenk om han hadde blitt ledet, blitt tatt hånd om – han og andre så selvsagt talentet, men det var ingen støtte slik som i dag. Han kom ikke inn i noe treningsmiljø, men var den første tiden sin egen trener og rådgiver. Men fra 1971, i en 10-årsperiode, ble han tatt inn på Sør-Trøndelag skikretslag (nå det samme som «Team Trøndelag/Veidekke»). Per Magne Siraas kom dessuten trolig i gang for sent. I 1966 var han blitt 24 år. Med stor sannsynlighet ville Per Magne ha kommet helt til topps, til Olympiader og blitt en superstjerne – dersom han hadde hatt samme opplegg og støtteapparat som dagens idrettstalenter har. Og dette gjelder selvsagt ikke bare Per Magne, vi kjenner flere av hans generasjon.

Per Magne og hans familie har alltid hatt et spesielt forhold til Rensfjellrennet med sin historie helt tilbake til 1935. På bildet her ser vi tre generasjoner Siraas som var med i ett og samme løp i 1935

Oldefar Haldor Siraas 1860-1943

Bestefar Peder H. Siraas 1886-1963

Far Haldor P. Siraas 1911-1969

Den 4. oktober 1978 var Per Magne på Støren på et møte sammen med flere selbygger. Om kvelden var det sosialt samvær og han ble nok litt «karavoren», og mente det var greit å løpe hjem neste dag dersom en person ville kjøre bilen hans, og ta med de andre - siden det var han som sto for transporten av møtedeltakerne. Dette var på en tid da det var forhandlinger mellom Vikvarvet og Støren om å gjenoppta Rensfjellrennet “over fjellet”. Det var nok den tanken som fikk han til å gjøre denne turen. Sjåfør meldte seg, og slik ble det.

Midt på dagen kom Per Magne seg av gårde fra hotellet, med kurs oppover Frøsetbakkene mot Samsjøen. I lomma hadde han en Freia Kvikk Lunsj (47 g) og en banan. Han hadde ikke kompass, men et kart over Støren som ikke hjalp mye i tåka. Selv har han karakterisert sin bekleddning som om han var kledd for en lett tur i hjemlige omgivelser. Da han la i vei var været overskyet, men grånet til etter hvert. Etter en times tid kom noen regndråper som gradvis ble til sludd. Inne ved Samsjøen kom tåka, som ble tykkere dess høyere opp han kom. Sikten ble plutselig kun noen 10-metere. Han visste ikke hvor han var. Han følte skråningen i landskapet, og trodde det var foten av Rensfjellet. Etter ei «laaaang stund» skimtet han et vatn, og regnet med at det var Holtsjøen, som i underbevisstheten fortalte ham at han var på vei mot Singsås? Han slo dermed 90-graders kurs, og forsøkte å holde den. Omsider skimtet han et lite tjern, som på en måte virket kjent. Kunne det være Sandtjønna som han og kompisen Torbjørn Guldseth hadde fisket i tidligere denne høsten? Dersom dette stemte måtte Guldseth-fjellvollen være en kilometer unna i nordlig retning, hvor nå nord måtte være? Han erindret tjernets beliggenhet fra fisketuren, og tok ut kursen i hodet. Da han oppdaget seterhusene fikk han en underlig følelse av takknemlighet, og faktisk sendte en takk til høyere makter. Nå hadde han ferden videre klar, selv om det gjensto enda et par times løpetur inntil han kom ned til bygda. Da hadde det vært mørkt lenge.

Birken

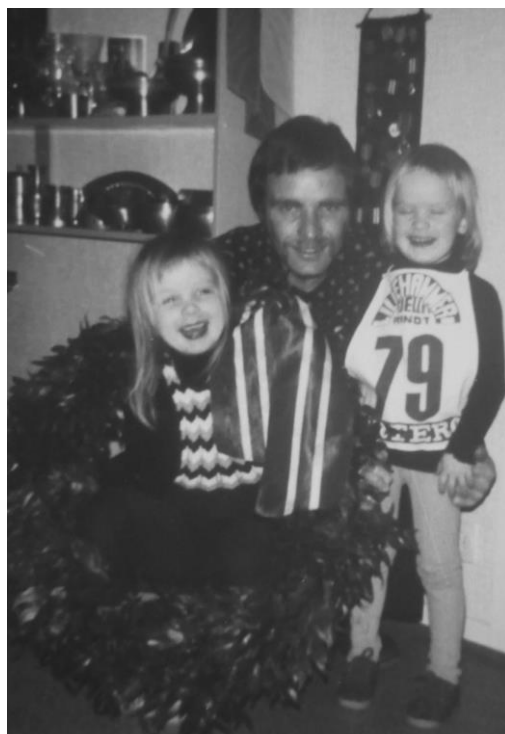
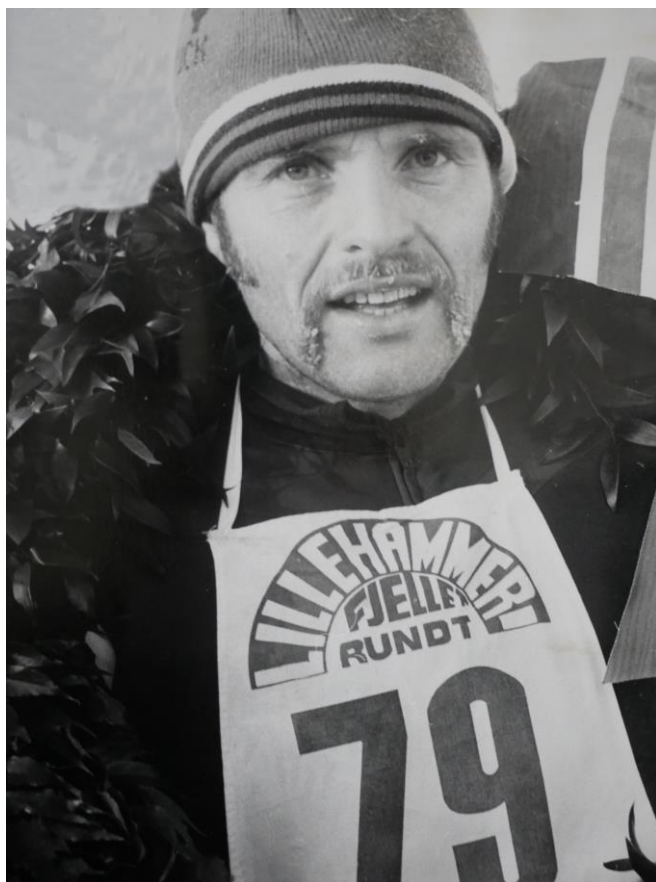
Per Magne Siraas vinner Birken i sin klasse (55-59), lørdag 15. september 2001. Det skulle etter hvert bli fem klasseseirer

2. pr. Kl. 65-69 år - Tid 3:20.02

Klasseseier (45-49) ble det også på ski i 1988

Han fikk oppstramming av lensmann Weisethaunet, som for øvrig var hans overordnede i Heimeværet. Per Magne var HV-sjef i Selbu og Tydal på denne tiden, og parerte med at han så på turen som en ren militær rekognoseringstur! Men det viste seg nemlig at det var like før det ble igangsatt aksjon. Folk fra Vikvarvet, som hadde vært i området Sørungen tidligere på dagen, hadde hatt føling med sludd og tåke i fjellet. Det hører med at etter et par år ble Rensfjellrennet, etter gammel trasé over fjellet til Støren, gjenopptatt. Når dette skrives har Per Magne Siraas igjen ett år før han har deltatt i rennet 40 ganger.

*Til venstre: Per Magne vinner Lillehammerfjellet Rundt i 1976.
Over: hjemme i Klæbu med laurbærkransen og døtrene Oddveig Merete og Hilde Anette*

Moralen: Legg ikke ut på en slik tur uten mat, klær og utstyr for årstiden! I treningsdagboka for 5. oktober 1978 står følgende: *“Løp nordom Samsjøen. Snø i ankelhøyde, og i høyden delvis tykk tåke – tid 6,30 timer. Distansen anslås til ca. 7 mil»*. Historien om relaterte «treningstur» tilbake i 1978 kunne selvsagt vært utbrodert mer dramatisk, men det er ikke nødvendig. En vanlig turgjenger eller amatørjogger for den saks skyld, ville ha brukt tre ganger så lang tid, trolig rotet seg totalt bort og kreftene ville ebbet ut. Et «vanlig» menneske ville ikke kommet frem den dagen under de rådende værforholdene. Døden slår de fleste på målstreken, dessverre.

Men historien om Rensfjellet for Per Magne slutter liksom ikke der. For ti år senere skulle han ta opp en tradisjon som hang i lufta etter gamlegutta. Det hadde jo alltid vært snakk om “de gamle kara” som gikk rennet. Fest med premieutdeling om kvelden, og så gikk de hjemover i samme sporet neste dag. Eller fra andre renn i gamle dager, hvor de gikk eller løp til

VM veteran 1993 på Geilo. «Glade gullgutter»

Bak f.v: Knut Kvernerud og Bjørn Arvnes

Foran f.v: Ola Kvaale, Magne Sjøli og Per Magne Siraas

arrangørstedet, gjennomførte løpet – og så løp de hjem igjen etterpå. I forbindelse med Rensfjellrennet den 26. mars 1988, mente Per Magne under en lystig samtale i tiden før rennet at han og ungalvene måtte kunne klare det samme. Arrangør og media fikk tak i dette, og Per Magne ble såpass provosert at han bestemte seg for å gjøre som «gamlegutta».

Renndagen gikk starten fra Vikvarvet under fantastiske vær og føreforhold. Det ble klasseeier på Per Magne. Rensfjellfesten foregikk i Støren samfunnshus. Aldri hadde han trodd han hadde så mange “gode kompiser”. For det skortet ikke på dramtilbud. Han ante “tegningen”, og var klar på at de gjerne ønsket at skituren tilbake ble kansellert! Da siste dansen var slutt, tok han tak i kona og sprang rett inn i en drosje som sto utenfor lokalet. Han utbrøt til sjåføren: «Kjør til hotellet». Så låste han døra og trakk ut telefonen. Om ikke lenge hamret det på døra, men dessverre, nå var festen slutt. Etter en god hotellfrokost neste morgen var det å ta fatt på hjemturen etter Rensfjelltraséen, nå i motsatt retning. En god treningskompis, Bjørn Jarle Hofsmo, ønsket å slå følge med Per Magne. Også han hadde gått rennet dagen før. Det ble en fantastisk tur i sol og godt skiføre. De ca. 14 milene til sammen gikk greit. Men det er vel et apropos der: Dagens maskinpreparerte løyper, utstyr og treningsmetoder kan ikke sammenliknes med hva “de gamle slitere” gjennomførte og opplevde.

Broder Nils Olav

Flyktningerennet 1994. Per Magne vinner av veteranklassen

Hva gjelder nettopp Rensfjellrennet skal det tilføyes at bror Nils Olav (d. 2018) var en meget habil skiløper som satset godt, mest i yngre år. Ved sin bortgang manglet han et par år før han kunne ha mottatt beviset på å ha gjennomført Rensfjellrennet 40 ganger. Nils Olav og Per Magne blir altså fjerde generasjon Siraas som har tatt opp tradisjonen til sine forfedre. Og nå ser vi at femte generasjon tar tak i «stafettpinnen» og fører tradisjonen videre gjennom Per Magne Siraas datter Hilde Anette, f. 1972 og Nils Olavs sønn Haldor Olav, f. 1975. Det skal også nevnes at brødrene Nils Olav og Per Magne var de første selbygg som deltok i Vasaloppet (1971).

Her blir taska punktert

Men Siraas sin idrettskarriere, ja, faktisk hans liv kunne stoppet helt opp en spesiell dag. Vi skal til en treningstur den 28.oktober 1990, som går under navnet «tasketuren». Per Magne Siraas trente fortsatt ganske bra på denne tiden. I tillegg til annen type trening var det ikke uvanlig utover høsten med 3-timers turer et par ganger i uka. Likeså andre eller tredje uke en tur på 4 eller 5 timer. Denne søndagen i oktober løp de en runde hjemmefra i Botnlia - Vikastøa - Kulsetrya - Mosletta - Hersjøen - Holtet – og tilbake til utgangspunktet. De var fire mann i utrolig god form: Ole Warmdal, Bjørn Jarle Hofsmo, Olav Jarle Hoås og ham selv. Ved forsering av et gjerde inne på Holtet, etter ca. 3 timers løping, skulle Per Magne gjøre sitt livs hopp, trodde han. Og det kunne faktisk ha blitt hans «livs hopp». Plutselig hang taska fast i en spiker som stakk opp, og med den farten og tyngden som han da var i besittelse av, revnet det hele så innmaten hang ut. Taska var rett og slett punktert, og den ene “ballen” kom til syne mest veltende ut. Han blødde forferdelig, det så riktig ille ut.

På dette tidspunktet var de heldigvis ikke langt fra nærmeste gårdsbruk. To av karene la i vei ned til gården for å få tak i transport til legekantoret. Dette var jo før mobiltelefonens dager. I mens kløp Per Magne over skadestedet så godt han kunne, og beveget seg nedover mot bilveien. Om ikke lenge kom en bil fra gården i retning dem. Inne i bilen satt de to kompisene og med et damemenneske ved rattet som han kjente godt. Han utbrøt visst: «*ka f... kjæm di me jordmora?*». Alle kjente kommunens jordmor. Det ble selvfølgelig latter av dette, både der og ved senere gjenfortellinger. Per Magne ble tatt godt vare på og videre kjørt ned til legekantoret for behandling (satt sting). I treningsdagboka for denne dagen står først beskrivelsen av strekningen de løp. Videre: «*Kjempefin tur. Jeg bare 3 timer, de andre 3 timer og 40 min. Jeg fikk skyss fra Holtet*». Dette med kjempefin tur må vel karakteriseres som en viss overdrivelse! Det skal tilføyes at han holdt opp å trene i en uke, deretter var det på'n igjen. I ettertid har nok tankene kommet om hvor nære på det i virkeligheten var.....noe så lite som en spiker og piggråd kunne ha stanset hans liv i dobbelt forstand - livet hans hang virkelig i en tynn tråd den dagen.

Det hører med til historien at taska ble som før, og i ettertid har det vært mye ablegøyer med den historien. Fra kommunens landbrukskontor fikk han en platehilsen gjennom radioen. Platetittelen var "Litjkaren" av Hans Rotmo og med oppfordring om å slutte å "håppe haggån", men bruk grinda! Fra annet hold ble det meldt om "de feite kråkene" på Holtet. På skadestedet skulle det visstnok ha hengt igjen diverse etterlatenheter som hadde fanget kråkenes oppmerksomhet.

Svenske 3-dagers fjällorientering. Makeerne Per Slundgård og Per Magne Siraas, klassevinnere 1987 og 1988

Til høyre: fra Finlandia 1978 (75 km)

Det vil være helt umulig å nevne opp Per Magne Siraas sine meritter her, det vil dekke mange sider, men la oss slå fast at som veteranutøver har det vært VM og EM. I NM har han både som senior og veteran deltatt sommer og vinter i mange år. Ellers et utall av seire totalt og klassevis både i inn- og utland. Bare i reiser må det

ha kostet av både krefter og økonomi. Og det mest utrolig er frekvensen og alle slagene imellom. Eksempelvis: i 1979 gikk han 50 km i Holmenkollen på lørdag. Søndag sto han på startstreken i Jøvrarenn, ca. 30 km med tung løypetrace, og ble nr. 2 (nr. 1 var ikke med i Holmenkollen). Når det brukes uttrykket «mellom slagene», så tenkes det like meget på de andre gjøremål som forpliktet. Kanskje en familiesak, en dugnad, et møte, for ikke å si et spilleoppdrag hvor kanskje kroppen burde hvile. En lørdag formiddag gjennomførte han et lengere løp på Østlandet, hiver seg så svett og sliten inn i bilen og kjører over Dovre. I Drivdalen eller på en bensinstasjon vrir han seg ut av kondomdressen, vasker og stiller seg så godt han kan – trår på gasspedalen og rekker sine kamerater et sted i Trøndelag med en spillejobb på seks timer i en 50-års dag, en fest på lokalet eller en festival. Så hjem til Selbu for å sove fire timer, før bilen ruller ut på veien til et nytt løp eller renn som starter klokken ett.

La oss ta med to konkrete eksempler på en ekstrem syklus:

I 1977 deltar Per Magne Siraas som følger:

Onsdag 9. februar: NM 30 km Røros.

Fredag 11. februar: NM 3 x 10 km Røros.

Tirsdag 15. februar: NM militært 30 km Steinkjer.

Torsdag 17. februar: NM militært patruljeløp 25 km Steinkjer.

Lørdag 19. februar: Områderenn 15 km Selbu.

Søndag 20. februar: Tydalsrennet 25 km Tydal.

Det betyr seks konkurranser, med løpslengde på 135 km på 12 dager. Og da er ikke reiser imellom og ukjente overnattingssteder tatt med.

Kobler vi inn spillejobber, kan følgende eksempel nevnes fra 2002:

Fredag 15. mars er det spillejobb i Gimle Selbu. Ved hjemkomst derfra klokken 03:00 natt til lørdag var det omskifte til langrennslær, sette seg i sofaen og halvsove til bussen gikk klokken 06:00 til Støren. Ved ankomst Støren var det å gå Rensfjellsrennet de 60 km hjem til Selbu, og om kvelden gikk turen til Ranheim for ny spillejobb.

Det skal poengteres at Per Magne Siraas har vært med på alle typer løp/renn innen langrenn, friidrett, turrenn, sykkel, stafetter, karuseller, triatlon – ja sågar Landsskytterstevner. Per Magne har stilt opp i mange maraton, og vil nok kunne kalles maratonmannen også. I 1979 i en alder av 37 år løp han maraton i NM i Drammen på 2.28.00, det ble plass nr. 13 av

Per Magne Siraas har vunnet Haldo Hanssons Minneløp fire ganger. Her fra 1977 sammen med kranskullan Birgit Bringslid som faktisk ble nr. 2 i kvinneklassen samme dag

samtlig. Det er styggfort. Og i NM i maraton i Oslo i 1994, - løp han på 2.39.33. Det ble gull i sin klasse. Men det som er enda mer imponerende var at han ble totalt nr. 6 av 1 500 løpere, og da har jeg attpåtil glemt å fortelle at han det året fylte 52 år. Utrolig! Fra og med 1987 vant han sju år på rad Helags fjellmaraton, med bestetid 2.41.50 i 1991. Prøv det den som vil!

Så har vi et svensk skirenn som kanskje ikke er så kjent i Norge, nemlig Haldo Hansons Minneløp

på ca. 60 km på Frösön i Östersund. Men i Sverige er det meget stort. Masse trønderske løpere dro hvert år over grensen til dette rennet på 60,70 og 80-tallet. Per Magne Siraas har vært med 25 ganger (år) og har tatt med laurbærkransen hjem fire ganger, og med flere plasser på podiet, samt 10 klasseseire. Løpet foregår fortsatt, men nå som rundløype i Trångsviken. Rennet gjelder som mønstringsrenn for Vasaloppet.

Per Magne Siraas har tatt NFS skimerke i over 50 år, og holder fortsatt på med det. Mottok «kruset» i 2006. Han har stilt opp i over 1 000 konkurranser, og da er mange mindre ikke regnet med. I en periode på 70-tallet var han oppe i 40 konkurranser på en sesong. Hjemme har han over 800 pokaler/premier. Da han vant som mest var det mange «unyttige» premier. I dag er det jo pengepremier. Det til ettertanke!

***Kamerater, treningskompiser og konkurrenter - her i Kvern fjellrennet i 1977
F.v: Jardar Sandstad, Ole Warmdal og Per Magne Siraas***

Dersom en går igjennom treningsdagbøkene frem til 1. mai 2015 viser disse ca. 17 000 timer (trening og konkurranser). En eliteløper i dag hva gjelder ski (senior), ligger opp mot 1 000 timer pr. år. Per Magne Siraas ligger i dag som 77-åring på ca. 400 timer i året, og føler glede ved det. Til sammen begynner Per Magne å nærme seg en total løpt distanse som tilsvarer fire ganger rundt jorden ved Ekvator.

Per Magne sier det slik selv: *«Jeg har vært heldig, fått drevet på – takk være en fantastisk kone og familie. Jeg har truffet mange likesinnede i forskjellige miljø. Mest i idretten. Jeg er individualist, men også meget sosial, langt fra usosial. Jeg ser at en lett kan bli ensopret, men tror jeg har klart å holde meg på «riktig» side, slik at ikke engang idretten har «tatt meg». Men andre får dømme. Jeg har hatt mye glede av idrett og friluftsliv, og har forsøkt å overføre denne gleden til mine barn og barnebarn».*

Elgjakt er fortsatt en stor lidenskap for Per Magne. Han har siden 1978 vært med jaktkompiser i Ytre Selbustrand Jaktlag. Han har felt ca. 50 elger

Du kan score ett mål i din karriere, eller vinne ett løp, ett OL-gull – og du er framfødd, i alle fall blir du husket, sågar kanskje en bauta foran rådhuset eller en idrettshall. Per Magne Siraas «*vant alle løp han stilte opp i*», i overført betydning. Du vinner nemlig din egen klasse alltid, den du er alene i – nemlig mot deg selv. Det kalles idrettsglede. Slik blir det i overført betydning når du er med på alt i så mange år innenfor så mange grener. Og så var det systematikeren og statistikeren opp i alt dette. Grundig dokumentasjon gjennom alle år uansett hva det gjelder. Per Magne er ikke bare en idrettsener, han er en slik soldat jeg ville hatt med meg i krigen, en sliter med oversikt og kontroll. Han er stayeren som avgjør slagene.

Per Marge Siraas har selv rangert disse som sine fremste prestasjoner, i tilfeldig rekkefølge:

- VM Gull veteran (Master World Cup) 50 km 1990 (Sverige) + 2 Gull 4 x 10 km stafett (1993 Norge og 1994 Tyskland)
- EM Gull veteran /European Athletic maraton 2002 (Tyskland)
- NM Bronse 3 x 10 km stafett 1977 (Røros)
- 2.28.00 Maraton NM 1979 (Drammen)
- 2.39.33 Maraton NM 1994 (Oslo) (6 beste tid av 1 500 løpere – 52 år gammel)
- KM Gull 30 km 1977 (Mostadmarka)
- 5 klasseseire i Birkebeinerløpet i perioden 2001 – 2008
- 7 totaleire i Helags fjellmaraton i perioden 1987 – 1994 (Sverige)
- 3 totaleire i Trondheim maraton 1990, 1991 og 1992
- 4. plass og beste utlending i Finlandialoppet 1978 (Finland), ca. 7 000 deltakere.
- 2 klasseseire i svenske 3-dagers fjellorientering 1987 og 1988 (sammen med Per Slungård)
- 4 totaleire i Haldo Hansons Minnelopp, Sverige: 1974-1975-1977-1978

Øvrige prestasjoner:

MESTERSKAPSMEDALJER

Senior:

NM ski 1977 Gulbrandsen)	Røros	Bronse 3x10 km stafett (Reidar Wold, Per Magne Siraas, Terje
KM ski 1977	Mostadmark	Gull 30 km, Bronse 15 km
KM halvmaraton 1982	Selbu	Bronse (1.11,49)
1992	Selbu	Bronse (1.14,33)
KM terrengløp 1970	Charlottenlund	Gull

	1972	Charlottenlund	Sølv
	1973	Charlottenlund	Gull
	1974	Charlottenlund	Sølv
	1975	Charlottenlund	Bronse
KM terrengløp			
m/skyting	1970	Sverresborg	Gull
KM 25 km			
landeveisløp	1981	Selbu	Bronse (1.25,37)
Veteran:			
VM ski	1990	Sverige	Gull 50 km
	1993	Norge	Sølv 50 km, Sølv 15 km, Gull stafett 3x10 km (Arnold Mietinen, Per Magne Siraas, Ola
Kvaale)			
	1994	Tyskland	Sølv 30 km, Bronse 50 km, Gull stafett 4x10 km (Magne Sjøli, Per Magne Siraas, Sverre
Matberg, Ola Kvaale)			
EM maraton	2002	Tyskland/ Potsdam	Gull (2.53,37 Norsk aldersrekord)
NM maraton	1981	Oslo	Sølv (2.32,33)
	1982	Hamar	Bronse (2.33.33)
	1994	Oslo	Gull (2.39,33)
	1997	Oslo	Gull (2.42,58)
	2000	Drammen	Gull (2.44,09)
	2001	Drammen	Gull (2.51,42)
NM 5000 m	2003	Stjørdal	Gull (18.56,88)
NM landevei			
25 km	1980	Sandane	Bronse (1.29,08)
	1981	Ogndal	Bronse (1.27,56)
NM Ski	1994	Hølanda	Gull 30 km
	1997	Haltdalen	Sølv 30 km
Militært (senior):			
NM 30 km m/skyt.	1976	Setermoen	Sølv
DKT 30 km m/skyt	1970	Heimdal	Sølv
	1971	Heimdal	Sølv
	1974	Heimdal	Gull + verneidrettsmedaljen
	1975	Jonsvatnet	Sølv
Patruljeløp DKT	1972	1 plass HV-12401	Patruljens sammensetning varierte med følgende
	1973	1 plass HV-12401	utøvere: Magne Sjøli, Per Magne Siraas, Iver Jønland,
	1976	1 plass HV-12401	Kåre Åmot og Otto Helge Reitan

VM – Med på landslagssamlinger (1972 – 1979).

Reserve flere ganger. Tatt ut på Norges lag i 1973, men måtte melde forfall p.g.a sykdom.

ANDRE KONKURRANSER

I det følgende er listet opp noen av de utfordringene Per Magne har på samvittigheten.

Og dette forblir bare en liten del av de mange hundre konkurranser det har blitt gjennom over 50 år.

Sommer:

Deltatt i 35 maratonløp, hvorav 7 i fjellterreng

To beste løpstider maraton: 2.28.00 NM Drammen 1979

2.29.16 NM Selbu 1980

Norsk aldersrekord (60 år) maraton: 2.53.37 EM Berlin 2002

Trondheimsmaraton: Deltatt 18 ganger – 3 totalseire (1990, 1991, 1992) Beste løpstid 2.31.42

Vassfjellet Rundt: Deltatt 50 ganger. Ingen totalseier, men 2, 3, 4, og 5.plass – 11 klasseseire

Karolinerløpet: Deltatt alle 50 ganger. Løpet lagt ned. 3 andre plasser totalt – 11 klasseseire

Nybrottskarusellen: 8 klasseseire (1981, 1985, 1991, 2000, 2001, 2002, 2014, 2017)

St. Olofsloppet: Deltatt 16 ganger. Beste plassering: Selbu il nr. 6 (eliteklassen) 1993

Rundtreet Rundt: Vinner av løpet 1975, 1977 og 1980

Ålens 2-dagers fjellorientering: Deltatt 6 ganger. To ganger nr. tre totalt med hhv Ole

Warmdal og Olav Haltbakk som makker

Rensfjelltravet fjellorientering: Klassevinnere med broder Nils Olav som makker 2002

Tordenskioldløpet (10 km): Deltatt 12 ganger. Beste tid: 33,07. Vinner kl.60-64 år: 38,35

Hårskalltrampen: Deltatt 10 ganger. Beste plassering totalt: En tredje og en fjerdeplass
Birkebeinerløpet: Deltatt 7 ganger med like mange pallplasseringer i aldersklasse.
Fem første, en andre og en tredje plass.
Trondheim – Oslo (sykkel): 1975 – Tid 20,44 t

Vinter:

Birkebeinerrennet: 15 ganger. Beste plassering nr. 10 totalt. Åtte pallplasser (aldersklasser)
Første (1) – andre (3) – tredje (4)
Lillehammerfjellet Rundt: Rennets vinner 1976
Eidsfjellrennet: Deltatt to ganger. Rennets vinner 1976
Seterrennet: Rennets vinner 1972
Trondheimsrennet: Rennets vinner 1975. Nr. 2 1976. Nr. 3 1973. Nr. 4 1977
Kvern fjellrennet: Deltatt 41 ganger. Seks ganger rennets vinner: 1974, 1976, 1977, 1979, 1980, 1998. Atten klasseseire
Tydalsrennet: Deltatt 16 ganger. Rennets vinner tre ganger: 1974, 1976, 1985
Kromgruvrennet: Deltatt tre ganger. Tredjeplass totalt 1974
Troll skimaraton: Høvringen-Lillehammer (120 km). Klassevinner 1994
Rensfjellrennet: Deltatt 39 ganger. To ganger rennets vinner 1975 og 1978. 18 klasseseire
Holmenkollen: 1974-1979. 50 km – 5 ganger. 15 km – 3 ganger. Beste plass. 24 på 50 km.
På denne tiden gikk 5-mila to ganger inn i Sørkedalen (2 x 25 km)

Utenlandske konkurranser:

Haldo Hanssons Minnesløp (60 km) (Sverige): Deltatt 25 ganger. Fire ganger rennets vinner: 1974, 1975, 1977 og 1978. Totalt nr. 3 tre ganger. 10 klasseseire
Vasaloppet (89 km) (Sverige): Deltatt tre ganger. 1971, 1979 og 1980. Plassering hhv. 51, 66 og 158
Beste løpsti: 4.21,07 (1979)
Finlandia (75 km) (Finland): Totalt nr. 4. - 40 sek bak vinner Paulii Siitonen (1978)

Karolinerløppet (40 km) (Sverige) Deltatt ni ganger. Plassering totalt: nr 2 - 1974, nr 3 – 1977, nr. 4 – 1978. Seks klasseseire
Flyktningerrennet (39 km) (Norge/Sverige): Deltatt 10 ganger. Beste plassering nr. 3 – 40 sek bak Pål Tyldum (1976). Klassevinner veteran 1994. Seks andre plasser i klassen
Gøsta Olanders Minneløp (Sverige): Klassevinner 1992
Svenske 3-dagers fjällorientering: Deltatt 5 ganger. Klasseseire 1987 og 1988 med Per Slungård som makker
Fältjägerrundan (Sverige): Klassevinner 1995
Svalbard skimaraton: Klassevinner 2016
Helags fjällmaraton (Sverige): Syv totale seire av syv starter 1987, 1988, 1989, 1991, 1992, 1993, 1994
Haldo Hanson tårrenge (Sverige): Deltatt 10 ganger. Totalt nr. 3 – 1975 og 1976. Nr. 4 – 1977
Marcia Longa (Italia) 13.plass i aldersklasse 2018
König Ludwig (Tyskland) 4. plass i aldersklasse 2017

Personlige rekorder friidrett:

Maraton	2.28.00
Halvmaraton	1,11,49
25 km	1.25.37
10 km	33.07
5000 m	16.12.09
3000 m	9.14.03
1500 m	4.23.0